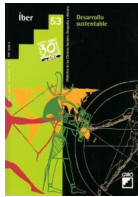

Sostenibilitat VIII: Didàctica de la sostenibilitat

2007-10-09 11:54:49

Es pot “ensenyar” sostenibilitat? Al darrer número de la revista de didàctica de la geografia i història **Íber**, editada per **Graó**, hi ha un seguit de propostes per a intentar-ho. La novetat? Que es proposa ensenyar sostenibilitat des de l'àrea de **Ciències Socials i Geografia i Història** i no, com seria esperable, “normal” (i fins i tot rutinari), des de les **Ciències Naturals**.

A la part monogràfica de la revista, que s'anomena **Desarrollo sustentable**, es recullen cinc propostes encapçalades per una presentació a càrrec de **Ramón López Facal**.

En el **primer dels articles**, **Prieto-Puga** defensa la necessitat d'enfocar els problemes mediambientals des d'una perspectiva multidisciplinària, que incloga també una reflexió sobre el model de societat que els provoca. També insisteix en la conveniència d'explicar les claus econòmiques que condueixen a l'esgotament dels recursos i al deteriorament del medi.

A continuació Manuel González suggereix que s'enfoque la didàctica de la història des del punt de vista i els pressupòsits metodològics de la “**història ambiental**”. “El pasado puede ocupar un lugar muy importante en el correcto enfoque de los problemas ambientales e incluso en el diseño de alternativas sustentables.”, diu. Cal, doncs, un “gir ambiental de la història” que permeta tornar a considerar la naturalesa en relació amb la societat, una relació trencada per “l'il·luminisme racionalista”, “l'antropocentrisme” i “l'optimisme tecnològic” de la història decimonònica.

La “**història ambiental**” es definiria com “l'estudi històric de l'evolució i del canvi de les societats humanes, en el qual els processos naturals i socials es consideren com a ‘agents actius’ en una determinació permanent i mútua.”

Resulta suggeridor en aquesta línia l'enfocament “**agroecològic**” en la història ambiental, un enfocament que pot oferir solucions alternatives a l'agricultura industrial, en el sentit que l'estudi de casos històrics pot aportar informació, eines i recursos per al desenvolupament d'una agricultura ecològica.

La tercera de les aportacions la fa **Lurdes Arias** i es tracta d'una proposta d'unitat didàctica basada en el punt de vista de l'anomenat “**ecofeminisme**”, és a dir, la manera com les dones de societats tradicionals d'arreu del món estan defensant les formes de vida indígenes i les activitats agrícoles que estan en la seua base davant els intents d'introduir-los en sistemes de producció alienants, estranys, insostenibles, depredadors, que eliminen unes societats exemplars quant a l'explotació sostenible dels recursos naturals.

Lurdes Arias proposa que s'estudie el cas de les [quebradeiras de coco](#), unes 300 mil dones de la regió de [Sertão](#) (Brasil) que es dediquen a collir i a partir els cocos de la palmera [babaçu](#). D'aquesta palmera cocotera ho aprofiten tot: de la fulla fan els sostres de les cases, les portes, les finestres i també cistelles, sedassos de palla, estores; del tronc obtenen les bigues; amb la closca dels cocos, combustible; amb la

polpa, menjar per als xiquets; finalment, de les ametles del coco extrauen oli per a cuinar, per a lubricar o per a fer sabó, o bé se les mengen al natural.

Les **quebradeiras** s'han organitzat per a defensar-se dels terratinents que els furten les terres, les dediquen al monocultiu i els impedeixen el pas als cocoters.

D'aquest cas, **Lurdes Arias** extrau tot un seguit d'exemples gràfics per planificar una unitat didàctica en què els principis bàsics de la sostenibilitat i els reptes de la globalització es poden ensenyar des de les ciències socials.

En l'article següent, un professor valencià, **Josep Ciscar**, mostra com es pot ensenyar educació ambiental des de la geografia i al voltant, quasi exclusivament, de les experiències que proporciona el cultiu i el manteniment d'un hort escolar ecològic i d'un jardí mediterrani gestionats amb models de sostenibilitat. Tot això, a l'**IES Joan Fuster de Bellreguard** (la Safor).

Finalment, **Ramón López Facal** tanca el monogràfic amb una proposta didàctica feta des de les ciències socials, la geografia i la història. Comença analitzant el nou currículum LOE per tal d'esbrinar l'espai que dedica a l'educació mediambiental i a les possibilitats d'ensenyar-la de manera interdisciplinària i tenint en compte tant l'àrea de **Ciències Naturals**, com la de **Socials i Geografia i Història**. L'objectiu final hauria de ser un canvi de comportament en els actuals estudiants i futurs ciutadans de ple dret. Constata que l'estructuració d'objectius i continguts que fa el MEC no facilita "l'aproximació holística que la naturalesa del problema requeriria". En el cas de la història, s'insereix en els blocs de continguts de tota la vida sense tenir en compte l'estudi històric dels problemes ambientals.

La proposta de **López Facal** se situa també en la "**història ambiental**": altres societats abans que la nostra es van enfrontar a greus problemes mediambientals que el seu mateix sistema social i econòmic havia provocat. Els anasazi nord-americans, els grecs de l'Àtica, els habitants de l'illa de Pascua o els remots sumeris.¹

L'article, i amb ell el monogràfic, es tanca amb una proposta didàctica per a tractar els problemes ambientals en l'assignatura de **Geografia** de tercer d'ESO.

Com haureu pogut constatar, l'últim número d'**Íber** resulta suggeridor per a tots aquells professionals de l'educació que vulguen tractar el tema de la sostenibilitat d'una manera interdisciplinària, ço és, "nova", "antirutinària", "incitant". I què hi ha de l'àrea de Llengua i Literatura? S'hi pot implicar també en l'ensenyament de la sostenibilitat? Segur. Algun dia en parlarem.

Referències completes:

[Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia \(monogràfic “Desarrollo sustentable”\)](#), núm. 53 (juliol-agost-setembre, 2007), [Editorial Graó](#).

- Ramón López Facal: "Presentación de la monografía"
- Rafael Prieto: "Dos mundos posibles"
- Manuel González de Molina: "¿Puede hacer algo la historia por el medio ambiente? El quehacer historiográfico y las preocupaciones del presente"
- Lurdes Arias: "Un movimiento de mujeres que luchan por la sostenibilidad."
- Josep Ciscar: "La sostenibilidad desde la perspectiva de una ciencia social. Abordar la educación ambiental desde la geografía"

- Ramón López Facal: “Educar para un mundo sostenible”
-

1. Vg. W. Crosby: *Imperialismo ecológico: la expansión biológica en Europa: 900-1900*, Crítica, Barcelona, 1988; J. Diamond: *Armas, gérmenes y acero: la sociedad humana y sus destinos*, Debate, Madrid, 1998; J. Diamon: *Colapso*, Debolsillo, Barcelona, 2007. [\[tornar\]](#)

Imprimir (pdf)

[@ Compartir](#)